

Νίκος Φωτόπουλος
Επίκ. Καθηγητής
Πανεπιστημίου Δυτ.
Μακεδονίας

Η Δια Βίου Μάθηση στην εποχή της κρίσης στη
σύγχρονη Ελλάδα :
διερευνώντας τη δυναμική του πεδίου

όψεις της κρίσης στη σύγχρονη Ελλάδα

- δημοσιονομική κρίση;
- κρίση χρέους;
- οικονομική κρίση;
- κρίση αξιών;
- πολιτισμική κρίση;
- κρίση «συλλογικής ταυτότητας»;

οικονομική κρίση και ο ρόλος της μάθησης

η Ευρώπη, εν μέσω κρίσης, αντιμετωπίζει τεράστιες **κοινωνικοοικονομικές και δημογραφικές προκλήσεις** που συνδέονται:

- με τη γήρανση του πληθυσμού,
- το μεγάλο αριθμό ενηλίκων με χαμηλή ειδίκευση
- τα υψηλά ποσοστά ανεργίας και ιδιαίτερα εκείνα των νέων
- την κινητικότητα της εργασίας και τις μεταναστευτικές/προσφυγικές ροές

η **ενίσχυση της μάθησης** αποτελεί μέρος της λύσης για τα εν λόγω προβλήματα προκειμένου να βελτιωθεί η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των κοινωνικών συστημάτων της Ευρώπης.

Βασική προβληματική

ποιο ρόλο
διαδραματίζει η ΔΒΜ
σε αυτή τη συγκυρία;

η κρίση αποτελεί:

- μία «θεωρησιακή προβολή»,
- το προϊόν μιας «κοινωνικής κατασκευής»;

ή

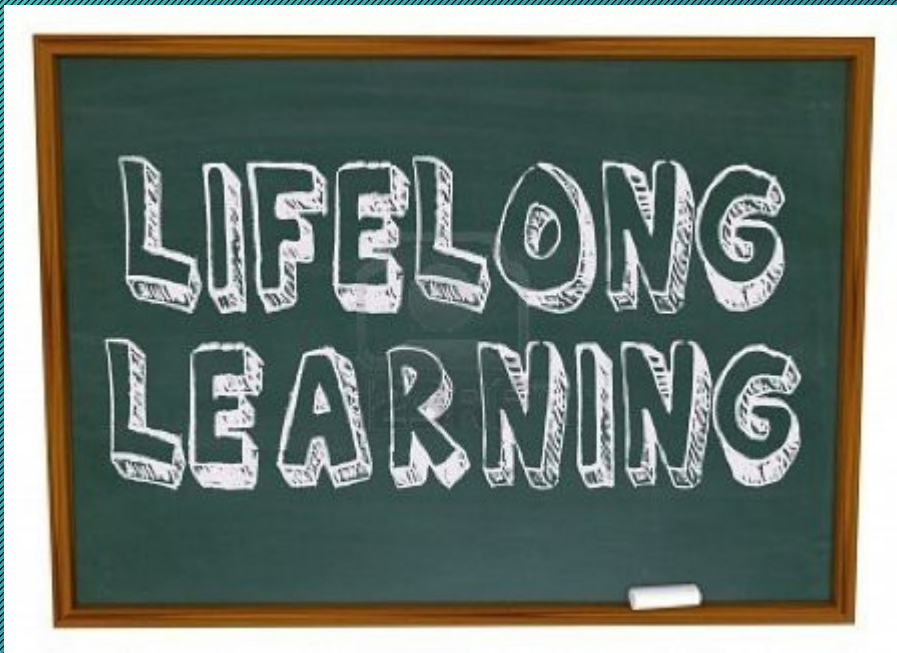
- εδράζεται σε αντικειμενικά εμπειρικά δεδομένα και αποτυπώσεις;

αποτυπώσεις μιας διαχρονικής κοινωνικής παθολογίας

- έλλειψη αναπτυξιακής εθνικής στρατηγικής
- ανακύκλωση των πολιτικών και οικονομικών ελίτ με όρους προ-νεωτερικής πολιτικής οργάνωσης
- «κοινωνικά ισχνό» και «πελατειακό» κράτος
- μορφές πολιτικής και οικονομικής εξάρτησης
- αδυναμία λειτουργία της δημόσιας σφαίρας με όρους «κοινωνίας των πολιτών»
- μορφές υπανάπτυξης εν αναπτύξει
- ...

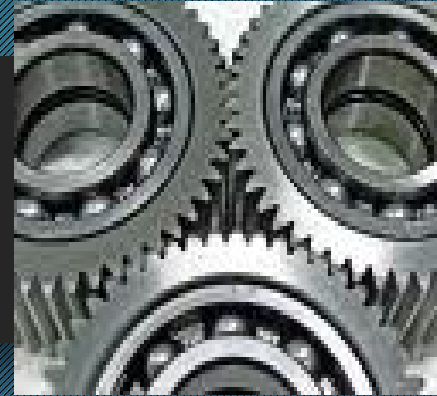
η δια βίου μάθηση

συνδέθηκε εν τη γενέσει της με μια ριζοσπαστική, δημοκρατική και προοδευτική παράδοση:

- ριζοσπαστικά και παιδαγωγικά κινήματα
- εκδημοκρατισμός της εκπαίδευσης
- εργατικά και συνδικαλιστικά κινήματα
- κατά του αναλφαριθμητισμού
- κατά της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού

στις μέρες μας

στο πλαίσιο της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης

- «αποικιοποίηση» όλων των θεσμικών περιοχών (άρα και της εκπαίδευσης) από την ηγεμονία της αγοράς
- υποτίμηση του γενικότερου μετασχηματιστικού -χειραφετητικού της ρόλου
- ενίσχυση της «εργαλειοποίησής» της
- υποτίμησή της ως δημόσιας ενεργητικής πολιτικής
- δέσμια των περιορισμών που κυριαρχούν στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής πολιτικής

Δια Βίου Μάθηση-Εκπαίδευση Ενηλίκων

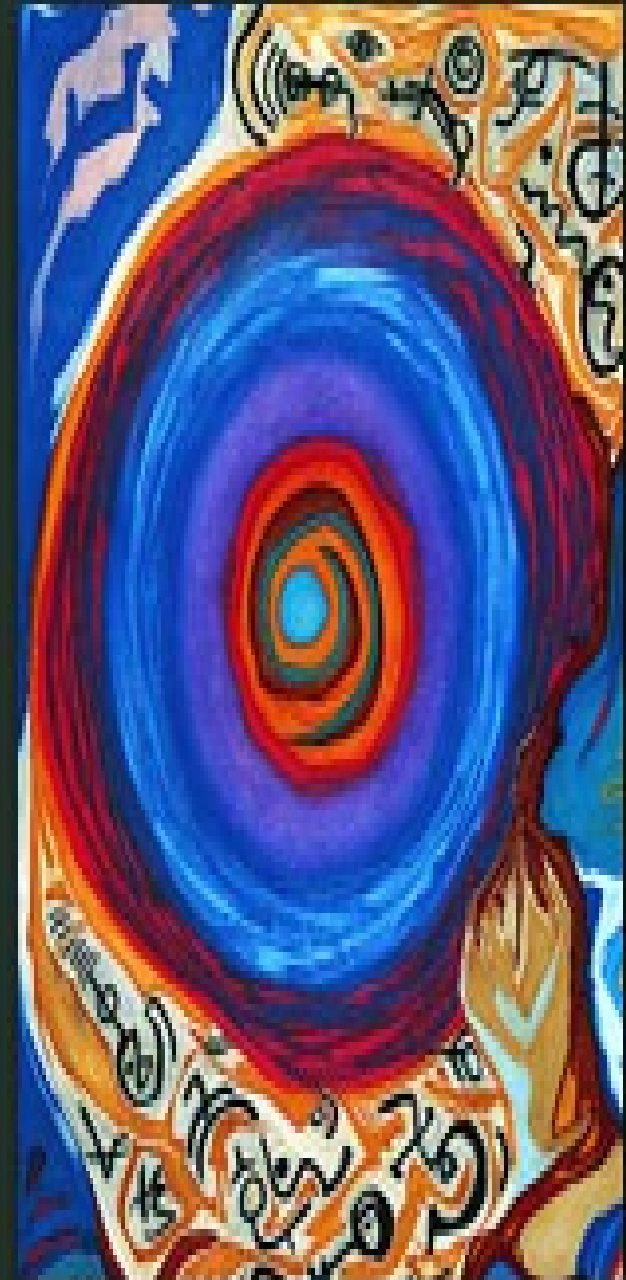
- μια σημαντική παρακαταθήκη της νεωτερικής σκέψης η οποία συνδέθηκε με την καταπολέμηση του αναλφαβητισμού, της φτώχειας, του εκπαιδευτικού και κοινωνικού αποκλεισμού
- διαπερνά όλες τις φάσεις της κοινωνικής διαδρομής ενός ανθρώπου
- σηματοδοτεί τη διαδικασία αυτό-ανάδειξης των ανθρώπινων δυνατοτήτων

το φιλοσοφικό και αξιακό υπόβαθρο της δια- βίου μάθησης (1)

· σχετίζεται με αυτό που αποκαλούμε
«ανθρώπινη ουσία» στις κοινωνικές επιστήμες
και στη φιλοσοφία

· αποτελεί ένα «πρόταγμα» που τοποθετεί τον
άνθρωπο στο επίκεντρο της κοινωνικής ζωής
αναγνωρίζοντάς τη μάθηση ως πρωταρχικό
εργαλείο χειραφέτησης και προσωπικής αυτό-
ολοκλήρωσης

το φιλοσοφικό και αξιακό υπόβαθρο της δια βίου μάθησης (2)

Η ΔΒΜ προωθεί μια νέα κοινωνική κουλτούρα και στάση ζωής η οποία εδράζεται στην:

- ενεργητική συμμετοχή του πολίτη
- διαρκή μαθησιακή εμπλοκή
- στη συνεχή διεύρυνση των προσωπικών και επαγγελματικών οριζόντων.

εμφανή σημεία

- χαμηλή συμμετοχή προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων
- αξιοσημείωτη διαρροή στα προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων
- χαμηλή χρηματοδότηση σε συνδυασμό με τη γενικότερη οικονομική καχεξία
- έλλειψη κινήτρων -πιστοποίησης - αναγνώρισης και μεταφοράς μαθησιακών αποτελεσμάτων
- έλλειψη δομικού συσχετισμού με τα επιμέρους πεδία : τυπική - μη τυπική - άτυπη (δεν καθίσταται σαφής και διακριτή η σχέση)
- δεν συμμετέχουν στον επιθυμητό βαθμό οι «μη έχοντες» προσόντα

Λόγοι μη ολοκλήρωσης συγκεκριμένου προγράμματος

Για ποιους λόγους, κατά σειρά προτεραιότητας, δεν ολοκληρώσατε αυτό το πρόγραμμα Δ.Β.Ε. (δια βίου εκπαίδευσης);
ΑΥΘΟΡΜΗΤΕΣ, ΠΟΛΛΑΠΛΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

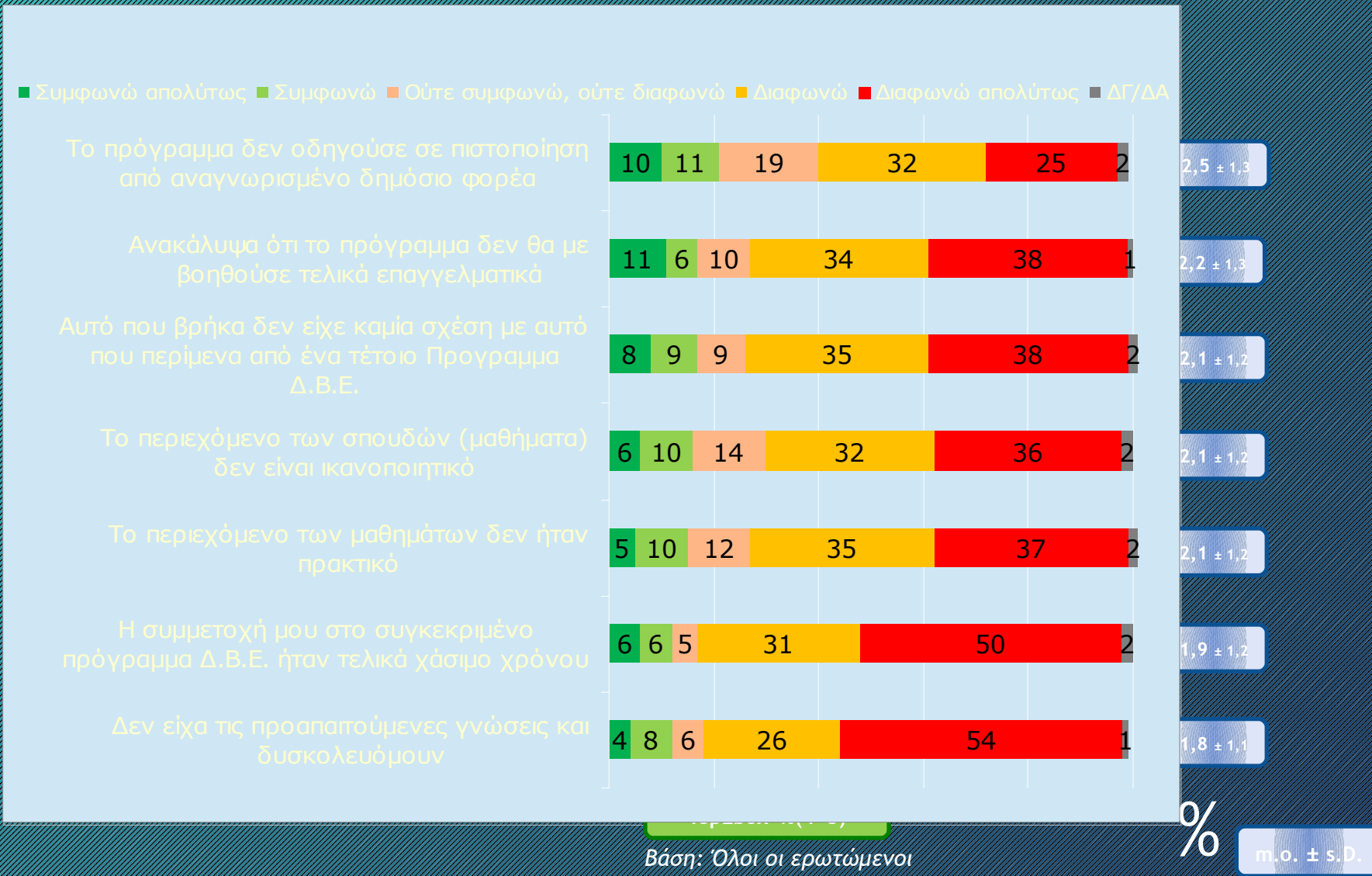

%

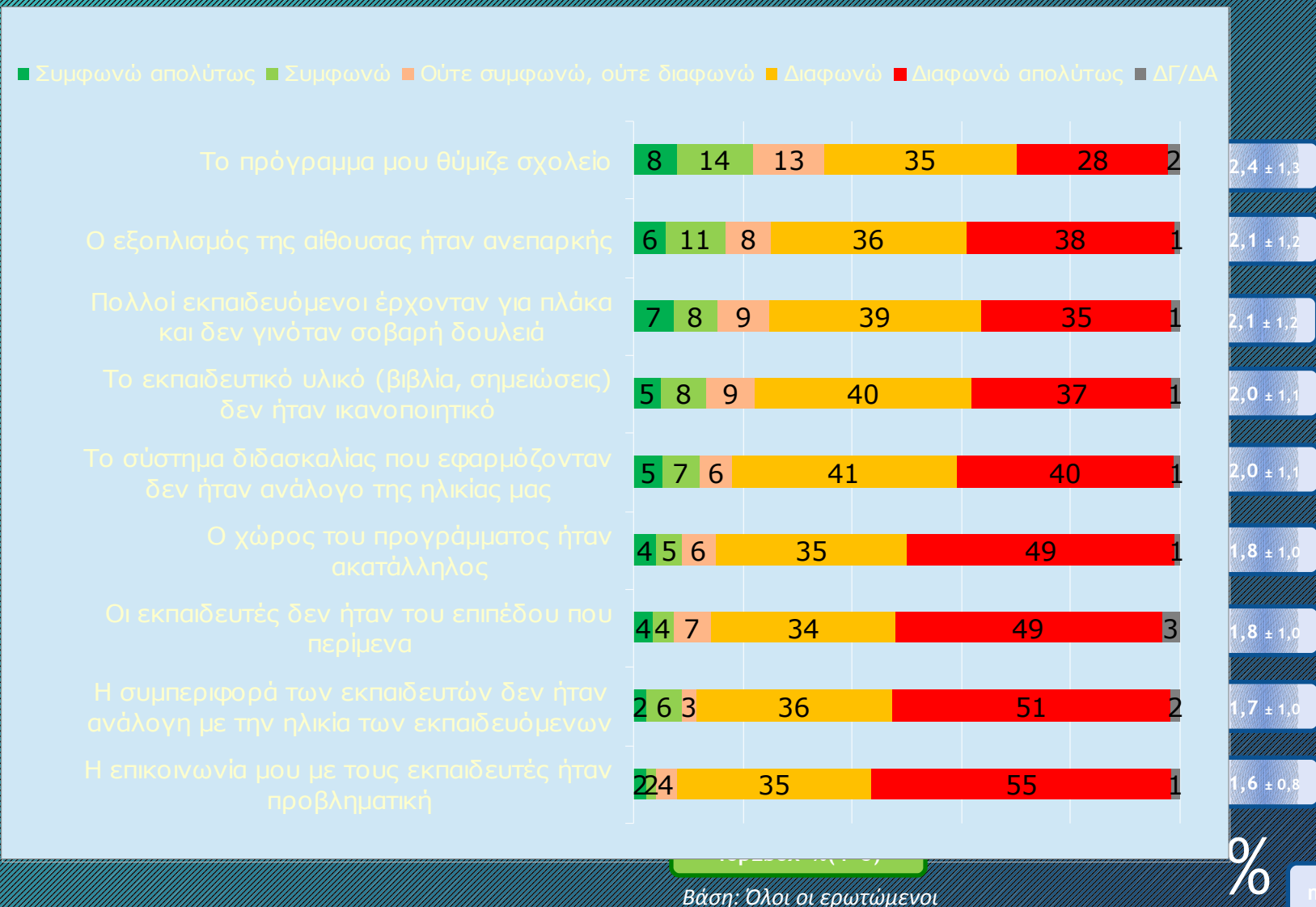
Ομαδοποίηση λόγων διαρροής:

- 1: Επαγγελματικές υποχρεώσεις
- 2: Περιεχόμενο, μέσα, συνθήκες διεξαγωγής
- 3: Τοποθεσία, διάρκεια, ώρες διεξαγωγής
- 4: Οικογενειακή/προσωπικοί λόγοι & λόγοι υγείας

Θέματα σε σχέση με το αντικείμενο, την ποιότητα και το επίπεδο του προγράμματος

Θέματα εκπαιδευτικών, μεθόδων/μέσων, συνθηκών & υποδομών

Η αντίληψη του ευρύτερου ρόλου της Δ.Β.Ε. - Θετικές αντιλήψεις

Βάση: Όλοι οι ερωτώμενοι

%

m.o. ± s.D.

Ο επιμορφωτικός χαρακτήρας της Δ.Β.Ε.

■ Συμφωνώ απολύτως ■ Συμφωνώ ■ Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ ■ Διαφωνώ ■ Διαφωνώ απολύτως ■ ΔΓ/ΔΑ

Η Δ.Β.Ε. και ειδικότερα όταν αφορά επαγγελματική κατάρτιση πρέπει να οδηγεί σε πιστοποίηση ώστε να αναγνωρίζεται από την αγορά εργασίας

4,5 ± 0,8

Η Δ.Β.Ε. είναι μια μορφή επιμόρφωσης

4,3 ± 0,8

Στα πλαίσια της ΔΒΕ μπορείς να καλλιεργήσεις τα ενδιαφέροντά σου, αποκτώντας νέες γνώσεις και δεξιότητες

4,2 ± 0,8

Η Δ.Β.Ε. είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος να μαθαίνεις συνεχώς

4,1 ± 0,9

Η Δ.Β.Ε. είναι μια απάντηση στην εξάπλωση της κοινωνίας της γνώσης

4,0 ± 0,9

Η Δ.Β.Ε. είναι ένας τρόπος να εξασφαλίσεις την κινητικότητα σου στην αγορά εργασίας

4,0 ± 1,1

Η Δ.Β.Ε. είναι ένας τρόπος να μάθεις όσα δεν έμαθες μικρός

4,0 ± 1,2

Βάση: Όλοι οι ερωτώμενοι

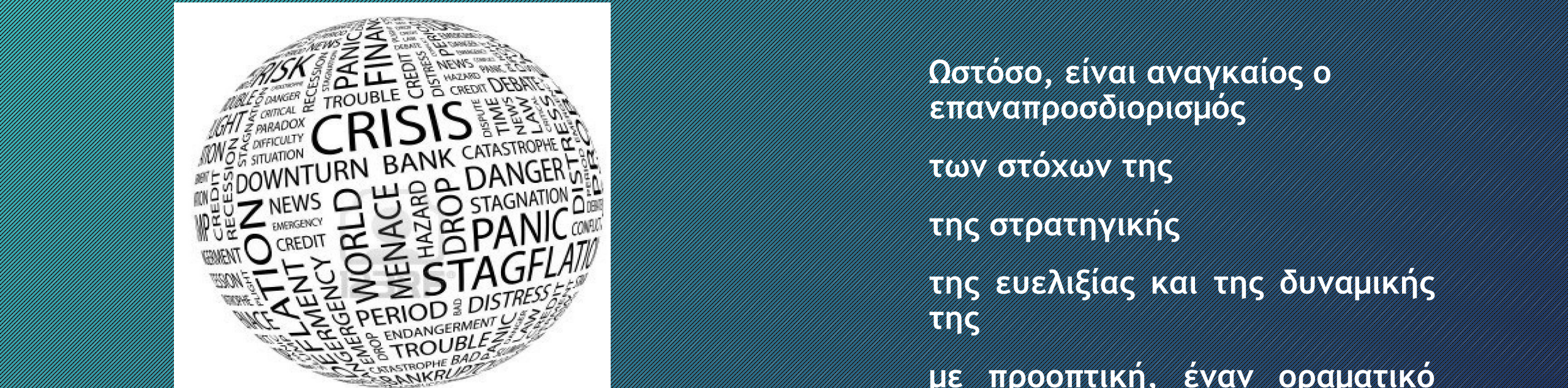
%

m.o. ± s.D.

είναι προφανές πώς η ΔΒΜ δεν αποτελεί “αντίδοτο” στην κρίση

Ωστόσο, είναι αναγκαίος ο επαναπροσδιορισμός των στόχων της στρατηγικής της ευελιξίας και της δυναμικής της με προοπτική, έναν οραματικό στόχο

των στόχων της
της στρατηγικής
της ευελιξίας και της δυναμικής
της
με προοπτική, έναν οραματικό
στόχο

της στρατηγικής

της ευελιξίας και της δυναμικής
της

με προοπτική, έναν οραματικό στόχο

η δυναμική

- να καταστεί ενεργητική κουλτούρα μάθησης : από την προσχολική ηλικία μέχρι το βαθύ γήρας
- οργανική σύνδεση της ΔΒΜ με τις μορφές και τις εκδοχές της εκπαίδευσης: *τυπική - μη τυπική - άτυπη*
- πιστοποίηση, αναγνώριση και μεταφορά των μαθησιακών αποτελεσμάτων που επιτυγχάνονται στα προγράμματα ΔΒΜ

η δυναμική

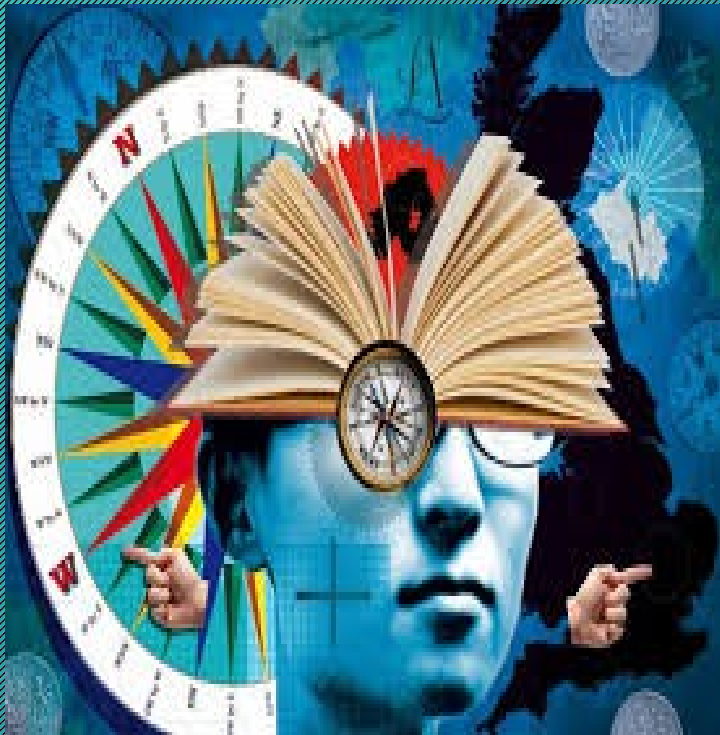
- εμπλοκή των τοπικών κοινωνιών με έμφαση στο ρόλο των περιφερειών: συντονισμός - συνέργειες - συμπράξεις
- ευθεία σύνδεση με το παραγωγικό μοντέλο της χώρας, η ανασυγκρότηση του οποίου είναι περισσότερο από επιτακτική
- παροχή κινήτρων και ενίσχυση της πρόσβασης πρωτίστως των «μορφωτικά ασθενέστερων»

η δυναμική

- θεσμικό και εργασιακό δικαίωμα (πρόβλεψη στις εργασιακές σχέσεις) με ενίσχυση της «δωρεάν πρόσβασης» στα προγράμματα ΔΒΜ για όλους τους εργαζόμενους
- εδραίωση μηχανισμών και επικαιροποίησης διάγνωσης αναγκών
- σύνδεση των προγραμμάτων της ΔΒΜ με γνήσιες κοινωνικές ανάγκες και όχι με ανάγκες μονομερούς

κρίσιμα ζητήματα

- η ΔΒΜ και η πιστοποίηση προσόντων

ο νευραλγικός ρόλος της εκπαίδευσης ενηλίκων

- θεσμική αναγνώριση του έργου των εκπαιδευτών ενηλίκων
- λιγότερη γραφειοκρατία και ευελιξία στις διαδικασίες πιστοποίησης
- ενθάρρυνση των νέων επιστημόνων/εκπαιδευτών για συμμετοχή στις διαδικασίες πιστοποίησης-ενίσχυση των μητρώων

η προοπτική

η διάχυση και η θεσμική θωράκιση της δια βίου μάθησης είναι δυνατόν να συμβάλει στις αναπτυξιακές προσπάθειες:

- στο επίπεδο της οικονομίας
- στην καταπολέμηση της ανεργίας
- στο επίπεδο της ποιότητας ζωής και της κοινωνικής πολιτικής

Μια ρηξικέλευθη στρατηγική

οφείλει να αποβλέπει στην προώθηση όλων εκείνων των πολιτικών που θα συμβάλουν :

- στη διεύρυνση του αγαθού της παιδείας,
- στην περιστολή των εκπαιδευτικών - κοινωνικών ανισοτήτων,

ΠΡΟΤΕΡΑΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΧΗΜΑΤΑ

